

5. Stetsik TS To the categories of rhetoric as a means of persuading the electorate / TS Stetsik // Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". The Philological Series. Ostrog: View of Nat. Ostroh Academy, 2012. 23. P. 167–169.
6. Sysoyeva S. Person-centered technologies project method (electronic resource).

УДК 377.3:37.091.313(043.2)

Маленко Катерина,
викладач ДПТНЗ,
«Конотопський ПАЛ»,
м. Конотоп, Україна

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ВИВЧЕННІ ІСТОРІЇ РІДНОГО КРАЮ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Стаття присвячена використанню проектної діяльності у вивченні історії рідного краю в закладах освіти. Доведено, що краєзнавче-навчальна робота в нашій країні характеризується як дослідницька діяльність, збереження як місцевих, так і державних святинь, пам'яток історії та культури, активного проведення просвітницької діяльності. Все це сприяє відродженню та продовженню національних традицій, творчості, поверненню із забуття імен видатних місцевих діячів, відкриттю маловідомих сторінок історії, проведенню патріотичної роботи серед підростаючого покоління, вихованню в нього почуття національної гідності, любові до рідного краю, поваги до народних звичаїв.

Ключові слова: проект, проектна робота, краєзнавче-дослідницька робота.

Маленко К. Проектная деятельность в изучении истории родного края в учебных заведениях.

Статья посвящена использованию проектной деятельности в изучении истории родного края в учебных заведениях. Доказано, что краеведческое-учебная работа в нашей стране характеризуется как исследовательская деятельность, сохранение как местных, так и государственных святынь, памятников истории и культуры, активного проведения просветительской деятельности. Все это способствует возрождению и продолжению национальных традиций, творчества, возвращению из забвения имен выдающихся местных деятелей, открытию малоизвестных страниц истории, проведению патриотической работы среди подрастающего поколения, воспитанию у него чувства национального достоинства, любви к родному краю, уважения к народным обычаям.

Ключевые слова: проект, проектная работа, краеведческое-исследовательская работа.

Malenko K. Project activity in the study of the history of the native land in educational institutions. The

article is devoted to the use of project activities in the study of the history of the native land in educational institutions. It is proved that the study of local lore and study in our country is characterized as research activities, the preservation of both local and state shrines, historical and cultural monuments, and active educational activities. All this contributes to the revival and continuation of national traditions, creativity, the return from oblivion of the names of prominent local figures, the opening of little-known pages of history, conducting patriotic work among the younger generation, instilling in him a sense of national dignity, love for his native land, and respect for folk customs.

Key words: project, design work, local history research.

Завжди найбільшим і бездонним джерелом життя, духовності, моральних і культурних цінностей людини була любов до рідного краю та Батьківщини.

Щоб по-справжньому любити рідний край, його слід добре знати, необхідно вивчати історію, мову, культуру. У сучасних умовах українського державотворчого процесу актуальним постає питання культурного й духовного розвитку, особливо це краєзнавче направлення та вивчення історії рідного краю. Краєзнавче-навчальна робота в нашій країні характеризується як дослідницька діяльність, збереження як місцевих, так і державних святинь, пам'яток історії та культури, активного проведення просвітницької діяльності. Все це сприяє відродженню та продовженню національних традицій, творчості, поверненню із забуття імен видатних місцевих діячів, відкриттю маловідомих сторінок історії, проведенню патріотичної роботи серед підростаючого покоління, вихованню в нього почуття національної гідності, любові до рідного краю, поваги до народних звичаїв.

В умовах сучасного інформаційного світу й безлічі умов для творчого й креативного підходу, постає питання висвітлення своєї діяльності учнівської громади із питань дослідження і вивчення історії рідного краю. Ураховуючи різні компетентності розвитку кожного здобувача освіти можна виділити, на мою думку, один найефективніший спосіб, який охоплює всі сфери діяльності і навчання – це проект чи проектна діяльність учнівської громади.

Метод проектів з'явився в 50-х роках ХХ століття, коли в пошуках нових форм організації навчальних занять деякі освітні заклади звернулись до досвіду вищих навчальних закладів. Схожа на проектні технології навчальна система організації занять у закладах освіти, при якій здійснюється поєднання занять у великих аудиторіях і у малих групах та індивідуально, одержала назву «план Трампа». Вона була розроблена

професором педагогіки з США Ллойдом Трампом у 60-х роках минулого століття і тому тридцять років користувалась популярністю в Америці. У 80-х роках цей план був перероблений у лекційно-семінарську систему здобування освіти, що дотепер використовується деякими педагогами - особливо це застосовується при викладанні гуманітарних і природничо-наукових дисциплін.

Проект, творчий, дослідницький, пошуковий, є прагматичною спрямованістю на результат, що відтворюється під час вирішення практично значущої проблеми або постанови.

Навчальний, учнівський проект дозволяє отримати знання на традиційних заняттях, реалізувати в повсякденне життя, збагачуючи свій життєво-навчальний досвід.

Говорячи про метод краєзнавчих проектів, ми звертаємо увагу на спосіб досягнення дидактичної та практичної мети через поставлення проблеми та її вирішення, що висвітлює нам реальний готовий до практично-життєвого використання. У сучасних освітніх закладах можна використовувати п'ять напрямів вивчення історії рідного краю, при яких застосовування методів проектів буде ефективним:

- зміцнення зв'язку закладу освіти із життям
- розвиток індивідуальних та групових компетентностей учнів
- розвиток дослідницької, пошукової роботи
- розвиток уміння планування своєю навчальною працею й самостійне її виконання
- засоби контролю й самоконтролю

Учніський проект можна вважати важливим чинником формування в підростаючого покоління національної самосвідомості, пізнання цінності історії рідного краю, яка постійно переплітається з історією всієї країни і є однією з її складових. Саме з ознайомлення та вивчення історії рідного краю починається усвідомлення таких важливих понять як «Батьківщина», «патріотизм». Рідний край – це місце, де кожна людина починає своє свідоме життя й формує власний світогляд. Саме завдяки краєзнавству в складних умовах залежності від різних держав, нав'язування чужої свідомості збереглися задатки для національно-культурного відродження, ідентифікації та державного мислення.

Тому проектне навчання із краєзнавства має безліч варіантів:

- за тривалістю роботи над обраною темою (від одного місяця до цілої річної праці)
- за формою організації (індивідуальний, груповий чи масштабний)
- за формами представлення результатів досягнень (як зазвичай це презентаційна або відеоформатна робота, але і не слід забувати й про письмовий або усний звіт, захист).

Вчені, які схильні до використання проектних технологій у здобуванні освіти відзначають, що у процесі роботи над проектом постійно відбуваються залучення учнів у реальність, яка допомагає у розвитку навичок самостійної чи групової роботи, розвитку ініціативи та творчості.

Етапи реалізації методу краєзнавчих проектів містять цикл і мають на меті процеси руху від незнання до знання (на відміну від традиційних лінійних технологій навчання). Проекти можуть бути односторонні чи суміжні. Зазвичай в процесі роботи над темою проекту, вона виходить за межі чи рамки, які були встановлені на початку теми або мети, та є інтегруючим фактором, що перевищує традиційну предметну роз'єднаність програм освіти. Наприклад, вивчаючи творчу діяльність А.С. Макаренка, учні оброблюють весь життєвий і творчий шлях, що виводить їх за рамки поставленої цілі й розширює знання про місцевого вихователя, педагога, письменника. Найскладнішим для початку роботи над дослідницько-краєзнавчим проектом є організація та підготовчий етап. Взагалі етапи роботи над проектом можна розмежувати за такою схемою: пошуковий (визначення теми, пошук і аналіз, постановка мети); аналітичний (збір та вивчення, аналіз інформації, побудова алгоритму діяльності, аналіз доступних ресурсів); практичний (технологічні операції, контроль якості, можливе за необхідністю змін); презентаційний (підготовка матеріалів до презентації, презентація проекту, використання його в подальшому)

Основні характеристики або види діяльності проектів мають низку загальних ознак, які й відрізняють їх від інших видів діяльності: спрямованість на досягнення конкретних цілей; координоване виконання взаємозалежних дій; встановлення рамок часу для реалізації діяльності з визначеним початком і кінцем; неповторність та унікальність.

Проекти спрямовані на одержання визначених результатів - на досягнення цілей. Зазвичай передбачається, що важливою рисою управління проектами є точне визначення й формулювання цілей, починаючи з вищого рівня, а потім поступово опускаючись до найбільш простих цілей та задач.

Скоординоване виконання взаємозалежних дій проектів складні вже по самій своїй суті. Вони містять у собі виконання численних зв'язних дій. Проміжні завдання не можуть бути реалізовані в повній мірі, доки не будуть завершені інші завдання; деякі завдання можуть здійснюватись тільки паралельно, або поступово. Якщо порушується алгоритм виконання, весь проект може бути поставлений під загрозу. Розпочинаючи будь-який проект треба пам'ятати: це система, єдине ціле, що складається із взаємозалежних частин та вимагає особливих підходів.

Практично проекти виникають за потребою чи приурочені до якоїсь події або визначної дати. Тому вони створюються впродовж визначеного відрізка часу. В них є чіткий часовий початок і кінець. Загалом проектна діяльність закінчується, коли досягнуті всі основні цілі. Значна частина зусиль при роботі

спрямована саме на забезпечення того, щоб проект був завершений у встановлений час. Проект як система освітньої діяльності існує рівно стільки часу, скільки потрібно для одержання кінцевого результату і досягнення мети.

Унікальність будь-якого проекту, а особливо краєзнавчого чи історичного, полягає в тому, що кожна дійова особа може домогтися здатності виконувати певний вид діяльності, розширювати комплекс своїх знань, навичок, умінь, відношення та досвід удосконалювати самого себе, що дозволяє ефективно здійснювати свою діяльність або певні функції як правомірний учасник процесу.

Головний діяч проектних технологій – це учні. Це ті особи, які користуються інформацією, знаннями, уроками й настановами. Зараз, в епоху гендерної рівності, розподіл учнів не ведеться із урахуванням різниці віку, приналежності до різних груп суспільства та поділу на статі. Це дозволяє здобувачам освітнього процесу забезпечити собі комфортніші умови праці, враховуючи власні індивідуальні психологічні відмінності та фізичний розвиток. Але все-таки за бажанням тих самих учнів створюються диференційовані групи. Вони повинні містити такі критерії: вікові (класи, вікові паралелі чи різновікові групи); статеві (чоловічі, жіночі, змішані класи, команди, заклади освіти); сфера інтересів (гуманітарні, фізико-математичні, біолого-хімічні та інші групи, напрями, відділення); рівень компетентностей індивідуально-психологічні типи (типове мислення, темперамент ін.); рівень здоров'я

Можливості, як би нам не хотілось, диференційованого навчання при роботі над проектом дають більш ефективні процеси й результати при досягненні цілей.

Діяльність учнів під час краєзнавчого проекту ділиться на декілька етапів:

- ПЕРШИЙ СКЛАДАЄТЬСЯ ІЗ МОТИВАЦІЇ, ВИБОРУ ТЕМИ, ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ (ВЕДЕТЬСЯ ОБГОВОРЕННЯ ТЕМИ, УСВІДОМЛЕННЯ СВОЇХ ПОТРЕБ, ОБИРАЄТЬСЯ ТЕМА ІНДИВІДУАЛЬНА ЧИ ЗАГАЛЬНА, ФОРМУЮЄТЬСЯ ПРОБЛЕМА ТА МЕТА ПРОЕКТУ)
- ДРУГИЙ, АНАЛІТИЧНИЙ, СКЛАДАЄТЬСЯ З КЕРУВАННЯ, ОРГАНІЗАЦІЇ, КОНТРОЛЮ (ЦЕ ВИЗНАЧЕННЯ СВОГО МІСЦЯ ЧИ РОЛІ В ПРОЕКТІ)
- ТРЕТІЙ, ПРАКТИЧНИЙ ЕТАП, СПОСТЕРЕЖЕННЯ ТА КОНТРОЛЬ, КОНСУЛЬТУВАННЯ (ВИКОНАННЯ ЗАПЛАНОВАНИХ ДІЙ, ОБГОВОРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАДАННЯ КОНСУЛЬТАЦІЙ ІЗ ТЕМИ, АБО КОНСУЛЬТУЄТЬСЯ).
- ЧЕТВЕРТИЙ, ПРЕЗЕНТАЦІЙНИЙ – ПІДГОТОВКА, ПРЕЗЕНТАЦІЯ, ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА (ОБРАННЯ ФОРМИ ПРЕЗЕНТАЦІЇ, ПІДГОТОВКА І ПРЕЗЕНТУВАННЯ РОБОТИ, РОБИТЬ ЕКСПЕРТНУ ОЦІНКУ)
- П'ЯТИЙ, КОНТРОЛЬНИЙ ЕТАП (ОЦІНЮВАННЯ ЯК ОТРИМАНОВОГО ПРОДУКТУ, ТАК І ВЛАСНОГО ПРОГРЕСУ УЧНЯ В ПРОЕКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ).

Безцінна праця учнів-краєзнавців закладає міцний фундамент національної свідомості, розкриває історію малої Батьківщини в усій її оригінальності й неповторності, засвоює досвід попередніх поколінь та уроки історії, сприяє аналізу тенденцій і закономірностей розвитку сучасного суспільства та, опираючись на ці знання, підтримує в ньому високі гуманістичні духовні ідеали загальнолюдської цінності, впливає на формування у молодого покоління самостійного і свідомого вибору власної перспективи.

Міні – проект «Конотопська спадщина»

Мета: розвиток умінь пошуку та аналізу матеріалу, узагальнити знання про справжню історичну спадщину рідного краю; зіставляти образи дійсності з міфами, розробити презентацію «Конотопська спадщина»; виховувати любов до власної історії.

Кінцевий результат проекту є представлення презентаційного матеріалу.

Тип проекту: дослідницький

Матеріали і ресурси: комп'ютери, література: Борощнев В.О. Конотоп. Сторінки минулого/ В.О.Борощнев. – Суми: ТОВ «Друкарський дім «Папірус», 2013.-152с.; Кн.: Ковалевський Н.Ф. История государства Российского. Жизнеописания знаменитых военных деятелей XVIII - начала XX века. М. 1997 г.; Лазаревський А.А. Драгомировы и Лазаревские /А.А. Лазаревський // Драгомиров М.І. – генерал, педагог, літератор. Матеріали науково-практичної конференції. – 27 жовтня 2005 р. – Конотоп: Конотопський краєзнавчий музей ім. О.М. Лазаревського, 2005. – С. 21–25.;

<http://kroun.info/iz-pershih-vust/pam-yat-pro-dragomyrova-u-konotopi-zhyve/>

Міні – проект «Конотопська спадщина» здійснюється протягом восьми позакласних занять.

Робота над проектом

Початок роботи проводиться із вивчення теми та перегляду наявної наочності. Робота над проектом вимагає, аби предметна компетенція свідомості дійсності в учнів була розвинена на достатньому рівні задля вміння аналізувати й використовувати інформацію. Проблемою для учнів може бути усвідомлення суперечностей між історично реальним сприйняттям певних постатей, подій та образам з кінохроніки, картин з притаманною їм помпезністю.

Застосовуючи проектну діяльність, викладач досягає декілька результатів одночасно:

1. Залучає учнів до безпосередньої роботи над вивченням історії рідного краю

2.Посилює увагу, пам'ять учня, сприяє кращому запам'ятовуванню навчального матеріалу, формування певних логічних зв'язків.

3.Заохочує вивчення історії рідного краю шляхом урізноманітнення пошуку інформації та її запам'ятовування; розвиває спостережливість, увагу, пам'ять, уміння висловлювати свою думку, навички аналізу історичних подій чи постатей, фактів і на основі даних робити певні висновки – як конкретні так і абстраговані.

На початку проектної діяльності створюється ініціативна група із трьох – чотирьох учнів, яка повинна протягом семи занять створити презентацію та її презентувати.

Під час пошукового й аналітичного етапів учні формують проблему й мету проекту, збирають інформацію; опрацьовують її; складають план реалізації проекту. План поетапного виконання міні-проекту передбачає відбір та аналіз інформації, складання орієнтовного плану презентації та її створення.

Практичний етап виконання проекту частково здійснюється на заняттях, оскільки більшу частину інформації вони будуть отримувати з додаткової літератури, музеїв, мережі Internet.

Вибір учнів може зупинитися на таких відомих постатях, як Т.Г. Шевченко і Конотоп, Г. Квітка – Основ'яненко, конотопська доля художників М. Ге, К. Малевича, І. Ю. Рєпін та картина «Запорожці пишуть листа турецькому султану» й багато інших відомих постатей рідного Конотопського краю.

Презентація проектних доробків повинна презентуватись як відео презентація. Також учасники повинні розробити невеличку пам'ятку.

Оскільки цей проект спрямований на краєзнавче-пошукову роботу він впливає на формування усвідомлення того, що історія України починається із знання історії своєї родини, міста чи села, рідного краю та бажанням досліджувати її.

На контрольному етапі проводиться аналіз результатів та встановлюється статус соціально значущої роботи для подальшого використання у навчальному процесі.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Баханов К.О. Навчання історії за проектною системою // Історія в школах України. 2000. № 3. С. 33 – 37.
- 2.Бондаренко Г.В. Методологічні проблеми шкільного і вузівського історичного краєзнавства // Історичне краєзнавство в системі освіти України: здобутки, проблеми, перспективи. Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2002. С. 9-15.
- 3.Мирошніченко В.О. Організація проектної діяльності учнів на уроках історії в 10 класі. Харків: видавнична група Основа 2009. С. 5-154.
- 4.Треф'як Я.І. Методика проведення уроків з історичного краєзнавства // Історичне краєзнавство в системі історичної освіти: здобутки, проблеми, перспективи. Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2002. С. 92-99.
- 5.<https://osvita.ua/school/method/1158/>
- 6.<https://naurok.com.ua/organizaciya-istoriko-kraeznavcho-ta-poshukovo-roboti-v-shkoli-z-dosvidu-roboti-105770.html>

REFERENCES

1. Bahanov K.O. Navigation of the history behind the design system // History in the schools of Ukraine. 2000. No. 3. P. 33 - 37.
2. Bondarenko G.V. Methodological problems of school and university historical history // Historical history in the system of education in Ukraine: health, problems, perspectives. Kam'yanets-Podilsky: Abetka-Nova, 2002.S. 9-15.
3. Miroshnichenko V.O. Organizing design studies at the lessons of history in 10 classes. Kharkiv: a viewer of the Group Foundation 2009. S. 5-154.
4. Tref'yak Ya. I. The methodology of the lesson in historical knowledge // Historical knowledge in the system of historical education: health, problems, prospects. Kam'yanets-Podilsky: Abetka-Nova, 2002.S. 92-99.
5. <https://osvita.ua/school/method/1158/>
- 6.<https://naurok.com.ua/organizaciya-istoriko-kraeznavcho-ta-poshukovo-roboti-v-shkoli-z-dosvidu-roboti-105770.html>

УДК 94 (470+571)''1994/2009''

Кравцов Сергій,
студент магістратури ННІ Інституту історії та філософії
СумДПУ імені А.С. Макаренка,
Суми, Україна

ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНІ КОНФЛІКТИ НА ПІВНІЧНОМУ КАВКАЗІ (1994-2009 рр.) : ЗОВНІШНІЙ ФАКТОР

Стаття присвячена аналізу основних не врегульованих аспектів російсько-чеченського конфлікту в період з 1994 по 2009 роки, а також виявлення наслідків даної ситуації в розглянутий період і до теперішнього часу для України та світу.